

de mens achter Pinkhof

EEN TERRIËR MET ZITVLEES

Voor de nieuwe editie van Pinkhof Geneeskundig woordenboek beoordeelde hoofdredacteur Jannes van Everdingen tienduizenden medische termen. Met spijt neemt hij afscheid van overbodige trefwoorden.

Robert Crommentuyn

basostasofobie, diabète gras, gietkoorts, hamartofobie: dit zijn slechts enkele van de duizenden trefwoorden die in de nieuwe editie van Pinkhof *Geneeskundig woordenboek* niet meer voorkomen. 'Met pijn en moeite heb ik afscheid genomen van oude termen die niemand meer gebruikt', zegt Pinkhof-hoofdredacteur Jannes van Everdingen. 'Om dit werk te kunnen doen, moet je afscheid kunnen nemen. Al zou ik graag nog eens een woordenboek met obsoleete medische termen maken.'

In 1923 verscheen de eerste druk van het woordenboek onder hoofdredactie van de gemeentearts Herman Pinkhof. Sindsdien kwamen er negen nieuwe, bijgewerkte drukken, de laatste in 1998. Van Everdingen, dermatoloog en secretaris van de Medisch Wetenschappelijke Raad van het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO, is sinds 1980 hoofdredacteur. 'In de jaren tachtig en negentig vormde ik samen met Niek Klazinga en Jan Pols een driekoppige redactie. Maar van dat driemanschap ben ik vier jaar geleden als enige overgebleven.'

Dat wil niet zeggen dat Van Everdingen er alleen voor staat. 'Veel denkwerk en arbeid heeft de nieuwe redacteur Arnoud van den Eerenbeemt verzet. Hij is in 1995 als lexicografisch redacteur begonnen en heeft zich ontwikkeld tot een expert in medische woordenboeken.'

Profieltermen

Al sinds het verschijnen van de tiende druk in 1998 werkt de redactie aan een herziene versie. Eigenlijk moest die in 2004 verschijnen, maar die deadline is niet gehaald. 'We leggen er nu de laatste hand aan. De publicatie van de nieuwe Pinkhof staat voor september gepland.'

De elfde druk zal ruim 47.000 trefwoorden tellen. Dat zijn er 4.000 meer dan in de vorige aflevering. Van Everdingen en Van den Eerenbeemt hebben ruim 27.000 trefwoorden vakinhoudelijk, taalkundig en lexicografisch bewerkt. Zo'n 10.000 begrippen zijn voor commentaar voorgelegd aan ruim 130 specialisten.

Nieuw is de toevoeging van 'profieltermen'. 'Dat zijn de 250 belangrijkste ziektebeelden, zoals de ziekte van Parkinson, diabetes mellitus en astma. Deze profieltermen zijn volgens een vast stramien beschreven, met steeds onder meer incidentie, symptomen, diagnose, therapie en prognose. Deze teksten vormen samen eigenlijk een kleine medische encyclopedie binnen het woordenboek. Veel trefwoorden verwijzen naar de profieltermen. Daardoor is de nieuwe Pinkhof voor beginnende studenten ook als naslagwerk te gebruiken.'

foto: De Beeldredactie, herman wijgerman

Managersziekte

Of een trefwoord het tot profielterm schopt, is arbitrair, zegt de hoofdredacteur. 'Bij het "componeren" van de lijst hebben deskundigen geholpen. Maar uiteindelijk hakken we zelf de knoop door. Specialisten vinden meestal alles op hun vakgebied belangrijk. Van den Eerenbeemt en ik bewaken de selectie. En als we een verkeerde keus maken, vliegt zo'n woord er bij de volgende druk gewoon weer uit. Zo hebben we nu woorden geschrapd die pas in 1998 zijn toegevoegd. "Managersziekte" bijvoorbeeld.'

Al met al was het een arbeidsintensieve klus. 'Een paar keer per jaar sloten we onszelf op om aan de Pinkhof te werken. Dan namen we 1000 tot 3000 woorden door. Nieuwe woorden vind ik vooral in richtlijnen en registers van boeken. Er gaan in mijn functie bij het CBO veel teksten door mijn hand. Op een notatieblok noteer ik bij tijd en wijle opvallende woorden.' Enig uithoudingsvermogen is bij dit werk geen overbodige luxe. 'Je moet wel een terriër zijn en zitvlees hebben. Je moet het leuk vinden zo nu en dan schijnbaar dom werk te doen. En je moet genoeg nemen met een resultaat dat bij verschijning al weer bijna verouderd is.'

Nepwoorden

De taalgekke Van Everdingen beleefde veel plezier aan de revisie. 'Bij het maken van de profieltermen was het elke keer weer een kunststukje om de omschrijving kort en bondig te maken. Bovendien moest ik de benodigde informatie overal vandaan halen. Dan weer van de site van een wetenschappelijke vereniging, dan weer van die van het RIVM.'

Ook heeft hij zich samen met Van den Eerenbeemt vermaakt met het verzinnen van neptrefwoorden. 'Daarvan zitten er een stuk of vijf in om een concurrent met plagiaatintenties erin te luizen. Zeker met de encyclopedische profieltermen is het wel heel gemakkelijk en interessant om de Pinkhof te kopiëren. Met de fake-trefwoorden erin wordt kopiëren een stuk lastiger.' De nieuwste druk bevat ook uitspraakvoorschriften. Logisch, zegt Van Everdingen. 'In de meester-gezelrelatie is het belangrijk om vaktermen op de juiste manier uit te spreken. Wie "psoriasis" zegt in plaats van "psoriasis", valt door de mand.' ●